Poštnina plačana v gotovini

Sped. in abb. post. II. gruppo

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Videm, Via G. Mazzini št. 10/I. Tel. 33-46 — Poštni predal (Casella postale) Videm 186. — Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA: Za Italijo: polletna 300 lir — letna 500 lir — Za inozemstvo: polletna 600 lir — letna 1000 lir — Oglasi po dogovoru. Posamezna številka 25 lir

Leto VII. — Štev. 9 (131) UDINE, 1. - 15. MAJA 1956 Izhaja vsakih 15 dni

V boj za upravne pravice!

Še malo dni nas loči od volitev v občinska in pokrajinska zastopstva! Kmalu bodo naši možje in pa tudi žene poklicani, da povedo koga hočejo imeti za komunskega moža.

Zato je potrebno, da se o volitvah izreče prava beseda, da bomo znali in vedeli, kako se ravnati. Da ne bomo šli na volišča kot neumni volovi in da ne bomo glasovali tako, da se bodo še osli za nami smejali. V tej borbi moramo pokazati, da smo tudi mi Beneški Slovenci zrelo ljudstvo, ki si hoče svoje občinske zadeve tako urediti, da bo nam koristilo.

Kaj so volitve?

Če vprašamo, kaj so volitve in od kdaj traja ta demokratična pridobitev, bomo slišali, da je bila splošna volilna pravica v Italiji proglašena šele malo časa pred prvo svetovno vojno. Voliti so pa smeli samo moški. Po drugi vojni se je ta pravica raztegnila tudi na ženske.

Kot vidimo je bilo ljudstvo dolgo časa brez pravice izražati svojo voljo o javnih zadevah. In prav volitve so izvajanje pravice, da prosto izražamo svoje mnenje, kdo je najbolj sposoben, da nas zastopa kot poslanec ali občinski svetovalec. To voljo smemo po zakonu z glasovnico v roki izraziti brez pritiska moralnega in brez pritiska kake oblasti, to je celo kaznivo.

Seveda je za dober izid volitev potrebno nekaj izobrazbe; je potrebno da ima vsak naš volilec nekaj lastnega prepričanja in soli v glavi, da izvoli take zastopnike, ki bodo zastopali naše koristi in ki bodo tudi znali biti dobri upravniki.

Pod črno fašistično strahovlado seveda takih prostih in svobodnih volitev niso trpeli. Žvižgal je manganel, teklo je ricinovo olje, če ni uboga raja tako volila kot je ukazala »la voce del padrone«. Danes sicer ni več fizičnega nasilja, je pa takozvano »mrzlo« nasilje. Pritisk se vrši na drugačne načine: s tihimi grožnjami, z zmedo različnih gesel, ki jih meče med ljudi vladna stranka. Ta straši s križi in maha z raznimi »idejami«, da res volilec ne ve pri čem je. Marsikak kandidat bi se rad vsedel na stolček, ki naj mu ga »neumni narod« porine pod sedalo. Zato je treba pr teh volitvah tem večje pažnje in samostojnega mišljenja.

Zgodovinski pomen

Volitve, katerih se bomo morali kmalu udeležiti, so za naše kraje zgodovinske važnosti. Prvič bomo svojo najsvetejšo narodno dolžnost lahko tako izvršili, da bomo tudi mi v naših občinah prišli do naše besede. Navajeni smo bili doslej, da so naše premoženje in naše občinsko gospodarstvo upravljali razni prišleci, kakšni vpokojeni bivši oblastniki. Tem je bilo v prvi vrsti mar, kako bodo slovenski značaj naših vasi zabrisali, ne pa kako bi gospodarsko stanje naših revnih krajev dvignili ali ga varovali.

Te volitve pa lahko tudi v naše občine prinesejo drugačne razmere. Dana nam je možnost, da pridejo v njih do besede in odgovornih mest tudi naši ljudje, ki imajo srce in voljo pomagati domačemu ljudstvu. Če in kako se bo to zgodilo, je pa odvisno od nas samih, od našega razumevanja za skupni blagor, od naše zavednosti, kakšne ljudi bomo izbrali in izvolili za svoje zastopnike. Zatorej je sveta dolžnost vsakega volilca in volilke, da odda svoj glas možem, ki so na pravem mestu; da se ne da kupiti in prodati za skledo fižola ali za malenkastno osebno gledanje ali celo za ničevo trenutno osebno korist.

Koga bomo volili?

Vprašanje, koga bomo volili, ni prav lahko. Razne stranke postavljajo svoje kandidatne liste in love glasove. Na marsikateri listi se nahajajo pod raznimi znamenji imena kandidatov, ki so se prej izkazali kot naši najhujši nasprotniki. Marsikateri so prej bingljali s črnim fašističnim čopom na glavi, danes se pa zatekajo pod ščit in križ, samo da si ohranijo stolčke in oblast. Pozor na take pokrite rihte, ki se eno kažejo, drugo pa mislijo in bodo drugače delali kot obljubljajo.

Mi si moramo v tem boju za naše upravne pravice izbrati pravo stališče, katero nam narekuje naša narodna in socialna zavest in naše krvave potrebe.

Ker so razmere pri nas še vedno takšne, da nimamo, razvite politične in narodne zavesti, da bi lahko postavili na volilne sezname domače, svoje može, se bomo morali drugam ozreti.

Predvsem za občinske volitve ne bomo volili *strank*, ampak posamezne *može*. V vsaki občini bomo pazili in že zdaj opozarjamo volilce in še bolj volilke, da izberejo izmed kandidatov *res demokratične može*, drugič *narodno zavedne* in tretjič take, ki bodo *skrbeli za socialni napredek in ki bodo občino dobro upravljali*. Te tri lastnosti mora imeti naš kandidat, če ne »nam županil ne bo!«

Le prevečkrat smo bili osleparjeni od raznih strank za svoje glasove, obljube so šle pa v dim. To pot pa bomo od komuna do komuna poslušali nasvete naših mož - domačinov, da za začetek vsaj v nekaterih občinah dobimo par svetovalcev, ki se bodo brigali za *gospodarski dvig* tudi *beneško-slovenskih* vasi.

Rojaki širom Beneške Slovenije, odprite oči! Ne sprejmite vsakogar, ki se vam ponuja pod tem ali onim znamenjem. Tudi ne poslušajte in verjemite tistim pritepencem, ki blatijo in napadajo vaše poštene može, ki so se za narod in njegove socialne potrebe že izkazali.

Zdaj ne gre v naših občinah za kako strankarsko opredelitev. Pri nas gre za to, da izvolimo take ljudi, da bodo kot narodno zavedni in socialno čuteči znali naše občinsko premoženje dobro upravljati!

Rojaki! Izpolnite svojo narodno in socialno dolžnost pogumno in pošteno!

Odgovor ministra Vigorellija

na interpelacijo radi podrtja tovarne v Čemurju

Objavljamo v celoti pismo ministra za javna dela in za socialno skrbstvo naslovljeno poslancu P.S.I. on. Marangoniju iz Vidma, ki je pred časom interpeliral »Kakšne ukrepe misli zavzeti za preprečitev odpustitve petdesetih delavcev, ki so delali v čemurski cementarni (Sv. Lenart), katero je »Italcementi« pred kratkem porušila.

Ni nam potrebno delati nikakršnih komentarjev. Iz pisma bo lahko sleherni človek presodil, kako pomagajo italijanske oblasti našim obubožanim krajem in na kakšen smešen način opravičujejo porušitev cementarne v Čemurju.

Pismo se glasi:

La S.V. On.le ha interrogato lo scrivente »per sapere quali provvedimenti intenda adottare con la opportuna urgenza per impedire la smobilitazione già iniziata dello stabilimento S. Leo (Cividale - Udine) della Italcementi, che è situato in zona di confine e che rappresenta ormai l'unica attività industriale del luogo insieme con le cave ivi esistenti e allo stesso stabilimento collegate«.

Come è certamente noto alla S.V. On.le, la chiusura e la conseguente demolizione dello stabilimento »S. Leo« sito nel comune di S. Leonardo, sono state decise dalla Direzione Generale della Italcementi in seguito alla sopravvenuta carenza »in loco« della materia prima (marna).

L'Ufficio Provinciale del Lavoro di Udine non ha mancato di interessare al Bergamo. In seguito ai passi svolti, si è Bergamo. In seguito si passi svolti, si è in grado di assicurare che le maestranze dello stabilimento, tutt'ora impiegati nella demolizione e nello smantellamento degli impianti, verranno mantenute al lavoro sino al 15 giugno p. v.

Dopo tale data, una parte di esse (circa 20 unità) sarà reimpiegata in Monselice, alle dipendenze dell'Impresa Di Stefano per la costruzione di un nuovo stabilimento e parte del rimanente personale (circa 24 unità) addibite alla costruzione del Cimitero di Cravero, oggetto di apposita proposta di un cantiere di lavoro formulata dall'Ufficio del Lavoro di Udine.

Beseda našim ženam

Svoje dni smo poznali pregovor, da žena in mati tri ogle pri hiši podpira. To je bilo takrat, ko ženske še niso imele pravico posegati v javne zadeve. Danes pa ko imajo volilno pravico sega njih vpliv tudi na upravno in politično področje!

Zgornji pregovor se bo torej moral spremeniti v toliko, da žena tudi v javnem življenju tri ogle podpira.

Ta resnica bo pri nas v Beneški Sloveniji kmalu bolj živa kot kjerkoli drugod. Pomislimo malo, da je pri nas dvetretjini moških po svetu za kruhom. Toliko moških volilcev torej odpade. V naših krajih bo po normalnem računu v žarah dve tretjini ženskih glasov in ena tretjina moških.

Ženske bodo torej odločevale v gospodarski in socialno-politični bodočnosti naših vasi! Nič slabega in je popolnoma na mestu! Saj si je ženska priborila v javnem življenju popolno enakopravnost z moškim. Važno je le, da jo zna pravilno in pametno uporabljati in da se ne pusti zapeljati od čustev.

Marsikatera volilka je že kdaj oddala svoj glas napačno, ker jo je zapeljal kak znak. Bila je v dobri veri, da se pod raznimi znaki ne skrivajo naši narodni nasprotniki, volcje v ovčji koži. Vidi koga morda za procesijo, pa se ne spomni, da je še pred leti nosil črno srajco, jes in da je pretepal naše ljudi, med tem ko zdaj pobožno zavija oči.

Seveda je upati, da so med našim ženstvom le redne take izjeme. Toda take izjeme naj pomislijo na svoje drage, ki morajo v tujini trdo delati za skorjo kruha in na koncu si še bolezen nakoplejo. Koliko rajši bi njih očetje, bratje in sinovi služili doma magari polento, če bi le bile dane možnosti. Toda ljudje, ki so pri nas na vodstvu naših občin niso taki, ki bi socialno in narodno čutili z našimi ljudmi. Še všeč jim je, da morajo z bisago po svetu; ni jim zatorej mar, da bi se naši kraji gospodarsko dvignili, da bi domač človek lahko doma ostal in tu s svojim delom služil zase in za družino.

Ve ženske pa pri teh volitvah z glasovnico v rokah dosežete, da se to krivično stanje popravi! Volite torej take može o katerih vam pojasnijo ali pa že same veste, da bodo skrbeli za dober napredek naših vasi, da bo v njih lahko vsak domačin obstal pri kruhu in delu; da bo beseda, s katero so vas vaše matere že v zibki zibale, ostala mila tudi vaših otrok otrokom!

Slovenske žene naših vasi! Kakor ste dobre matere in delavke, kakor tri ogle podpirate svoji skromni bajti, tako podprite tudi kot volilke tri ogle naše skupne domačije!

Vaši potomci in vaša zemlja vam bo hvaležna vekomaj!

Zakonska ureditev slovenskega šolstva

Ministrski svet v Rimu je razpravljal o šolah s slovenskim jezikom na področju tržaškega ozemlja in goriške pokrajine ter o ukrepih v korist učnega osebja na tržaškem področju.

Iz poročila izhaja, da vlada ne bo razpravljala o slovenskem šolstvu v Beneški Sloveniji, ki je sestavni del videmske pokrajine, čeprav imamo tudi mi Beneški Slovenci pravico do šol v svojem materinskem jeziku.

Desničarski krogi proti deželni avtonomiji, da bi očuvali sebične gospodarske interese

Čeprav je po vsej državi predvolilna mrzlica zajela najširše kroge javnega mnenja in čeprav se volilnim vprašanjem posveča največja pažnja, vseeno ni šla mimo nezapažena izjava predsednika republike Giovannija Gronchija, ki jo je izrekel v pozdravnem govoru prebivalstvu Brescie med obiskom v tem mestu. Predsednik republike je povedal, da je italijansko ljudstvo zrelo za lokalne avtonomije in da z izvedbo avtonomije v nobenem primeru ne bi bila v nevarnosti enotnost države, ampak bi se ta enotnost samo še bolj okrepila. Med drugim je tudi dejal, da bo ta racionalnejša organizacija javnega življenja zbudila nove energije s pomočjo novih odgovornosti. Pri tem je predsednik mislil tudi na možnost odprave prefektur, ki so znane po svoji birokraciji ter ne vplivajo spodbudno na razvoj demokratičnega sistema, ker predstavljajo sredstva vlade da iz središča upravlja vso državo.

Za nas je predsednikovo priznanje, da so državljani zreli za lokalne avtonomije in da bodo te avtonomije utrdile enotnost države, ne pa nasprotno, kot to dokazujejo desničarski krogi v naši pokrajini, nepreceljive vrednosti in potrjujejo tisto, kar smo mi vedno govorili, da je namreč v avtonomijah rešitev številnih življenjskih vprašanj.

Na to življenjsko vprašanje določeni desničarski krogi in tudi desno krilo krščanske demokracije gledajo povsem drugače. O tem smo se lahko prepričali na občinski in pokrajinski seji v Gorici, ko so svetovalci razpravljali o predlogih za ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Julijska krajina. Nacionalni moment je bil na prvem mestu. Govorilo se je o potrebi centralizirane uprave in o ustavnem členu o deželnih avtonomijah. Desničarske stranke so takrat pokazale vse svoje sovraštvo, k jih navdihuje do ustave. Uradni predstavniki so vlekli na dan vse mogoče izgovore, ki pa so v bistvu stremeli za odlašanjem izvajanja ustavnega člena o ustanovitvi dežel. Javnost je takrat spoznala politiko desničarskih krogov krščanske demokracije, ki so se postavili proti interesom prebivalstva, samo da so očuvali interese peščice ljudi, ki jim sedanji položaj nudi finančne koristi.

Pred dnevi se je že celi vrsti zgovornih dokazov desničarskih predstavnikov proti deželni avtonomiji pridružila še izjava prvega meščana dr. Bernardisa, ki je na proslavi furlanskega pesnika Zoruttija v Ložah v Brdih dejal, da bi ustanovitev avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine škodovala »obrambi italijanstva« tukajšnjih krajev.

Zanimivo je, da je pred njim govoril demokristjanski župan iz Čedada senator Pelizzo, ki je povedal nekaj povsem nasprotnega, kar je trdil župan dr. Bernardis. Pozval je prisotne, naj opustijo pričkanje in zahtevajo ustanovitev deželne avtonomije s posebnim statutom, ker bo samo tako mogoče rešiti gospodarska in socialna vprašanja.

Nekemu demokristjanskemu dnevniku je verjetno ušlo, ko je zapisal, da se je goriški župan znašel v precejšnji zadregi, ko je slišal izjavo svojega strankarskega in stanovskega tovariša, ki je pokazal, da gleda na to življenjsko vprašanje z veliko širino in da mu je pri tem pri srcu predvsem interes prebivalstva in njegovih potreb.

Kadar postavimo besede goriškega župana vštric izjav predsednika republike in čedadskega župana, tedaj šele vidimo, kako malo je ljudem, ki so njegovega mnenja, mar usoda našega kmečkega in delavskega prebivalstva, ki preživlja hudo gospodarsko in socialno krizo, ki jo lahko novi upravni organ v veliki meri omilili.

Prepričani smo, da bodo morali tudi goriški nasprotniki demokratizacije javnega življenja, ki ga predvideva ustava, prej ali slej pristati na izvajanje ustave, kot to želi večina prebivalstva.

PSI in deželna avtonomija

Poslanec Lucio Luzzatto, ki je član vodstva PSI je podal pred kratkim novinarjem nekaj izjav v zvezi z vzpostavitvijo deželne avtonomije za Furlanijo - Julijsko Krajino.

V teh svojih izjavah je poudaril, da se PSI bori za popolno izvedbo ustavnih določil in za avtonomno krajevno upravo. S tem v zvezi zahteva PSI takojšnjo izvedbo deželne samouprave v vsej Italiji. Prenehati morajo prefekturna nadzorstva nad krajevnimi ustanovami, ker je to prvi pogoj za avtonomijo in demokracijo v javnem življenju.

V sedanji občinski uredbi je delokrog občinskih in pokrajinskih uprav zelo omejen; vendar pa se tiče važnih sektorjev javnega življenja in zato je važno, da imajo te uprave demokratičen značaj.

Demokrščanska stranka in njeno delovanje v vladi in v upravi so nasprotni nekoč krščanska drmokracija v teoriji krajevnim avtonomijam, čeprav jih je zagovarjala. To je ena prvih značilnosti njihove reakcionarne tendence, ker demokracija ne more realno obstajati, če ne temelji na sistemu krajevnih avtonomij, ki ne ošibijo, ampak celo pojačijo državo.

Kar se tiče deželne avtonomije za Furlanijo - Julijsko Krajino, je PSI na stališču, da je treba tu izvesti deželno avtonomijo s posebnim statutom čimprej. Kot znano predvideva ustava pet dežel s posebnim statutom in od teh so štiri že dobile tako avtonomijo. Samo Furlanija-Julijska Krajina je še nima. Začasne določbe, ki so odložile izvedbo deželne avtonomije s posebnim statutom pri nas so bile morda opravičljive v položaju kot je bil v teh krajih do leta 1947, ali do podpisa mirovne pogodbe. Poznejša zamuda je neopravičljiva, kot nimajo opravičila druge neizpolnjene določbe ustave.

Mi podpiramo, je izjavil on. Luzzatto, takojšnjo izvedbo deželne avtonomije za Furlanijo-Julijsko Krajino s posebnim statutom, ki ga je treba izdelati v soglasju s posebnim položajem, v katerem se nahaja to področje. Ta statut bi morali izdelati zastopniki dežele same in ga potem predložiti v odobritev parlamentu, kot je to predvideno v ustavi. Ne vidim vzroka, ki bi lahko preprečil vzpostavitev te pokrajine. Njena ureditev bo lahko upoštevala probleme Furlanije in posebne določbe, ki veljajo za tisti del Julijske Krajine, ki je še ostal Italiji, kjer obstajajo posebne obveze glede na tržaško področje.

SOVODNJE

20 MILIJONOV LIR ZA CESTE

»Cassa depositi e prestiti« bo dala naši občini 20 milijonov lir posojila za popraviti ceste. To je kar lepa vsota denarja in zato upamo, da bodo mogli popraviti vse ceste. Letos so naše ceste zelo slabe in se zelo težko vozi po njih, kajti dolga in huda zima in sedaj še deževna pomlad, so jih popolnoma razrile. Upamo tudi, da bo pri teh delih zaposlenih precej delavcev in da se bo tako vsaj v nekaterih družinah izboljšalo gospodarsko stanje.

ROKO SI JE ZLOMIL

V čedadsko bolnico so morali peljati 13 letnega Jelina Ivana, ker si je zlomil roko. Puobič je plezal po neki lestvi in mu je spodrsnelo in tako je padel nerodno na tla. Zdraviti se bo moral mesec dni.

BRDO

NOV OBČINSKI ZDRAVNIK

Mesto občinskega zdravnika v naši občini je dobil na natečaju dr. Francescon Giacomo. Želimo mu, da bi se dobro počutil med nami.

FOJDA

VOJNEGA INVALIDA SO OKRADLI

Pred dnevi sta mlada fanta okradla vojnega invalida Angela Fusaro iz Podklapa. Mož je šel tisti dan na pošto po svojo pokojnino in ker se je zadržal pozno v noč s svojimi prijatelji v gostilni, je prenočil v nekem seniku. Zjutraj, ko se je prebudil, je opazil, da mu je nekdo ukradel z žepa invalidsko knjižico in 7 tisoč lir. Zadevo so takoj začeli preiskovati karabinerji, ki so izsledili tatova. Denar sta skrila pod neko skalo v gozdu.

SV. PETER SLOVENOV

SMRTNA KOSA

Po zlo dougi bolezni je umrl Bait Eugenio iz Petjaha. Pogreba so se udeležile tudi vojaške oblasti, ker je bil ranjki Eugenio vojni invalid.

HUDA MATI

Vsa naša dolina se zelo čudi, da more biti Cudrič Pierina por. Velesič tako huda mati. Pretekli teden je vsa razburjena prišla u šolo u Dolenji Brnas in pretepla Albina Korena učenca drugega razreda, ker je prejšnji dan žalil njenega otroka. Učiteljica se je je tako prestrašila, da je padla v nezavest in so ji morali ljudje nuditi prvo pomoč. Pa to ji še ni bilo dovolj, šla je še v Blazutičevo hišo in tudi tam pretepla drugega otroka. Zaradi tega se bo morala zagovarjati pred sodiščem.

SREDNJE

Počivali bodo na domači zemlji

V ponedeljek 30. aprila je bil dan žalosti za vse Srednje. Bil je pogreb treh nesrečnih ljudi, ki so umrli daleč od svoje rojstne zemje, v Belgiji. V nedeljo so jih parpejal domov in drugi dan so jih spremljali k za njemu počitku vsi ljudje našega kamuna.

Ti nesrečni ljudje so:

Šaligoj Marija, stara 32 let. Umrla je zavoj bolezni v Belgiji. Zapušča moža in štiri majhne otročiče.

Štulin Emil, star 23 let. Ubilo ga je decembra 1955 u rudniku od karbona u Tamines (Belgija). U Gorenjem Trblju zapušča starše, ženo in čičico, ki se je rodila po njegovi smrti.

Kvalica Alojz iz Černetičev, star 25 let. Tragična je bila smrt ubogega Kvalica. Padel je kakih 200 metrov globoko v minjero. Zgodilo se je meseca novembra lanskega leta. Zapušča starše, brate in sestre.

Vsi tisti, ki so bili na pogrebu, so jokali. Mora jokati človek, ko vidi tako žalostne reči. Oh ti nesrečni ljudje! Šli so zdravi in veseli od doma in z upanjem, da zaslužijo kruh zase in za svoje družine. Šli so sami, a poglejte, žalosten destin, pripeljati so jih morali v trugah domov, da bi počivale njihove kosti na domači zemlji. Vsaj tisto srečo, ubožci bodo imeli. Tja na domači britof bo lahko prišla mamica, sestra, brat ali sin, ki bodo na njihovih grobovih zmolili, očistili gomilo in prinesli kakšno rožico.

Oh, koliko je pa takšnih naših rajakov, ki so v boju za kruh umrli daleč od svoje domovine in sedaj tam v neznanem svetu tlači njihove kosti črna juška zemlja. Oni, sirote, ne bodo imeli nobenega, ki bo na dan vseh mrtvih očistil njihove grobove in položil nanje rožice.

Tudi ti junaki so vredni rožic in spoštovanja, saj so umrli, ko so se bojevali za življenje in kruh.

Vsi ti ljudje, mladi Kvalica, Štulin, Šaligoj in desetina drugih, ostanejo v našem večnem spominu. Če so v teh ljudeh svojci izgubili svoje drage, mi smo izgubili svoje brate. Ja, mi smo njihovi bratje, bratje, ki se tučemo, da bo naš človek zaslužil kruh na domačih tleh, da ne bo moral umirati daleč od domovine za tisti grenki kruh, ki se ga služi po svetu.

POROKA

Poročila se je naša vaščanka Quos Lidija z učiteljem Grisi Arnaldom iz Čedada. Želimo jima mnogo sreče in zadovoljstva v skupnem življenju.

NEME

TRAGIČNA SMRT ŽENE

Pretekli teden je zelo tragično končala svoje življenje 55 letna šolska sluginja Silvia Gervasi iz Nem. Žena je šla zjutraj prat perilo v bližnji potok, med delom ji je postalo slabo, padla je v vodo in utonila.

PRAPOTNO

NOVA CISTERNA

Komisarjat za zdravstvo je nakazal naši občini pol milijona lir za gradnjo nove cisterne v zaselu Sv. Peter.

TIPANA

V FRANCIJI JE UMRL

Moramo reči, da si je bela žena smrt izbrala letos za žetev prav naše delavce, ki delajo v inozemstvu. Letos sta se namreč ponesrečila na delu v Švici še dva moža iz naše občine, eden iz Brezij in drugi iz Karnahte. Tem žrtvam se je pridružil 25. aprila še Cosarutto Alojz iz Viškorše, star 56 let. Kosarutto je bil po poklicu zidar in je bil več let na delu v Franciji. Tu si je nakopal bolezen, kateri je tudi podlegel.

Ranjkega Alojza so prepeljali v domači kraj, kjer so ga 30. aprila pokopali. Družini izrekamo naše sožalje.

Spomnili smo se našega narodnega heroja Marka Redelonghija

Dvanajst let je minulo 5. maja kar je umrl junaške smrti v boju naš narodni heroj Marko Redelonghi, a njegov duh živi še vedno med nami. Dne 5. maja je stopil še prav posebno med nas in poklicali smo si v spomin vsa grozodejstva, ki jih je moral v tistih dneh preživljati naš narod. V maju leta 1944 so divjali hudi boji v Beneški Sloveniji in Marko je bil ranjen v nogo. Zatekel se je s svojimi tovariši v nek bunker na Kobariškem in tu ga je izdala prodana duša nacistom. Boj je bil hud in Marko si je v zadnjem trenutku vzel življenje, ker ni hotel umreti pod mučenjem Nemcev.

Par dni po junaški Markovi smrti so Nemci, ki niso vedeli za njegovo smrt, prihrumeli v Zapotok in zgnali vse prebivalstvo pred Redelonghijevo hišo. Starega Markovega očeta so postavili ob zid. Vsi vaščani so dokazovali, da ni imel starček nobene zveze z Markom in da zato ne more vedeti, kje se skriva. Gluha so bila nacistična ušesa za vse to dokazovanje. Hoteli so njegovo smrt. Padlo je rezko vojaško povelje in stari Redelonghi je s svojo krvjo namočil trpinčeno zemljo Beneške Slovenije.

Naše misli so v teh dneh poromale na grob nedolžne žrtve starega trpina v Zapotoku in na grob mladega heroja Marka na Kobariškem.

Na majski izlet v Beneško Slovenijo

Prijetna pomladanska svežina, ki veje po prijaznih vasicah Beneške Slovenije, privablja vsak dan več ljubiteljev narave. Že pretekli teden, zlasti pa te zadnje dni, je prišlo več veselih družb v Nadiško dolino, da so se med bujnim majskim zelenjem in ob žuborečih potočkih otresli vsakdanjih skrbi. Marsikak izletnik si ne more privoščiti, da bi šel na majski izlet v oddaljene letoviščanske kraje, zato si je pa izbral našo deželico, ki prav za prav ne zaostaja na prirodnih lepotah, saj ima nešteto mikavnih krajev. Kje najdemo tako prijazne zelene dolinice in ljubke vasice kot prav ob vznožju Jalovčeve verige. Pa ne samo to, naša dežela ima tudi nešteto zanimivosti, ki jih je podarila mati narava. V Zavrhu, tam na severnem pobočju Bernadije v Terski dolini so resnično zanimanja vredne podzemeljske kraške jame, v katerih je vse polno kapinkov in malih jezerc. Te jame niso še mnogo znane in tudi niso bile še docela raziskane in zato bo nadalnje odkrivanje teh podzemeljskih čudes naloga bodočih obiskovalcev. Potem je v Nadiški dolini znana Landarska jama, nekdanja trdnjava beneških Slovencev, katero je obiskalo že nešteto izletnikov. Kdor ljubi planine se lahko povzpne na Muščevo pogorje, katerega najvišji vrh je Muzac (1785 m). Prav pod tem mogočnim vrhom izvira reka Ter, ki napravi na vsakega izletnika še prav prijeten vtis. Za Velikim vrhom v Jalovčevi skupini se raztezajo planinski pašniki, kamor gonijo v poletnih mesecih živino na pašo. V tistih »kazerah« med planšarji je že marsikdo preživel nepozabne dni. Takih in podobnih točk ima naša dežela še nešteto.

Kdor koli premišlja v tem času, kam bi krenil na nedeljski izlet, naj se odloči za Beneško Slovenijo in ne bo mu žal, da je prebil par veselih uric med nami.

LANDARSKA JAMA

RADIO

Radio Slovenija — oddaja za beneške Slovence: vsako nedeljo ob 11. uri; *Oddaja za izseljence:* vsako soboto ob 22,15 uri.

Radio Koper — Poročila v slovenščini vsak dan ob 14,15 uri.

SV. LENART

Nič niso opravili

U sredo 3. maja so morali iti na čedadsko preturo vsi poglavarji naše vasi, ker jih toži novi koziški duhovnik g. Kjačič zavoj že znanih dogodkov, ki so nastali med vaščani in gospodom. Na preturi niso nič kombinirali, odložili so proces na mesec junij.

Mislimo, da se bo do takrat vreme spremenilo, morda bo sijalo sonce in bo pregnalo tisto mrzlost iz glav nekaterih ljudi. Ne bomo pisali vsega kar so delali nekateri ljudje iz Kozice proti gospodu. Povemo naj samo to, da niso vsi Kozičani krivi, za kar se dogaja med novim duhovnikom in vaščani. So pametni ljudje, ki takole pravijo: »Če so štirje klopotci u gnezdu, ni rečeno, da so vsa jajca gnila. Če se odstrani tiste štiri klopotce proč, potem vse bo nazaj zdravo.«

Mislimo, da vsak zastop, kaj mislijo reči s tem pametni možje iz koziške fare. Res je, štirje so, ki delajo špot celi vasi. Ko so šli k škofu vprašat, da naj jim da italijanskega duhovnika »ker oni ne znajo slovensko,« se jim je gotovo škof smejal, ker je videl, »kako lepo govorijo italijansko.« »Bog daj mušam seno in ljudem pamet,« pravi naš pregovor.

NE BOJO VOTAL ZA TISTE, KI SO JIM ODVZELI KRUH

Veliko ogorčenje je vzbudilo pismo med našimi ljudmi, ki ga je poslal minister za javna dela (ministero del lavoro) deputadu od P.S.I. On. Marangoniju v zvezi z porušitvijo cementarne u Čemurju.

Kot je znano, je deputad Marangoni vprašal ministra »kakšne provedimente misli zavzeti, da bi preprečil odpustitev tistih delavcev, ki so delali v tej cementarni.« Ministrovo pismo pravi, da je družba »Italcementi« podrla fabriko, ker je v kraju zmanjkala opoka (marna) iz katere izdelujejo cement. To ni res! Še otroci vedo, da je v našim kraju trkaj opoke, ki bi lahko delale tri take fabrike, kot je bila prva. Resnica je samo ena; fabriko so podrli, da bi odvzeli kruh tistim petdesetim delavcem, ki so ga služili na domačih tleh, da bi uničali našo ekonomijo in prisilili še tisto peščico delavcev, ki je ostala doma, k emigraciji.

To resnico so zastopili vsi naši ljudje in sedaj, ko bojo elecijoni, ne bojo votal za tiste ,ki jim poderjajo fabrike.

SMRTNA KOSA

Nenadoma je umrl Skaunik Angel iz Sv. Lenarta. Vest o njegovi smrti je zelo užalostila vso našo faro, kajti ranjki je bil ugleden mož in daleč naokoli poznan. Družini umrlega izrekamo naše sožalje.

TRPEC

Delavec, Ubaldi Galanda, k dela v našim kamnolomu, ko je basal skale na kamjon, mu je padla adna na čeparno roko an mu zmastila te srčni prst.

Če ne nastanejo komplikacije, bo ozdravel v petnajstih dneh.

GRMEK

Rukin še zemram brez vode

Kakor smo že pisali lansko leto, naša vas še zmeram trpi pomanjkanja vode. Vodovod je nov. Zgrajen je bil pred petimi leti, a vidi se, da delo je bilo slabo opravljeno in v korito teče voda samo, ko pade dosti dežja. Če pa en teden ne dežuje, moramo hoditi po vodo daleč pod vas. Imamo velike težave, ker vode ne nucamo samo ljudje, ampak tudi živina. Obrnili smo se že večkrat na grmiški kamun, da bi nam priskočili na pomoč. Zmeram nas troštajo in obljubljajo na »drugi teden«. Oh, kako je dolgi ta prvi, da ne moremo priti nikoli na tisti »drugi teden«.

Skoraj po vseh vaseh so ljudje preskrbljeni z vodo, le Rukin je še nima. Vprašamo oblasti, ali ne plačujemo tudi mi davkov v tisto blagajno (kaso) kot druge vasi grmiškega kamuna? Plačujemo jih in še kako visoke! Zastopili pa smo da tisti »drugi teden«, ki nam ga zmeram obljubljajo, ne bo prišel, dokler bodo sedeli na kamune tisti ljudje, ki so bili do sedaj. Zato naj bo glas vseh Rukinčanov na volitvah 27. maja: proč z možmi, ki dajejo samo prazne obljube, obljube, ki jih nikoli ne izpolnijo!

SMRTNA KOSA

V torek 17. aprila se je kakor blisk raznesla žalostna novica, po vseh vaseh našega kamuna, da je umuoru od vseh ljubljen in spoštovan 73 letni Trušnjak Anton iz Plataca. K zadnjemu počitku ga je spremljalo polno ljudi v četrtek 19. aprila. Družini izrekamo naše iskreno sožalje.

KLODIČ

OROŽJE SO NAŠLI

Pretekli teden so domačini našli v neki skriti jami več orožja in municije. Najdbo so prijavili orožnikom, ki so jo potem izročili vojaškim oblastem v Vidmu. Čas bi bil, da bi temeljito pregledali vso našo okolico, kajti od časa do časa se najde orožje in to je zelo nevarno posebno za radovedne otroke.

GORENJI GRMEK. U soboto 5. maja je za večno zatisnila oči naša vaščanka 73 letna Vižja Laščak, Mogrinkua po domače. Pogreb je bil v ponedejak 7. maja.

SEUZE

Umarla je 74 letna Pauletič Roža iz naše vasi, Ranca Roža je bila čez 30 let na postelji zavoj paralize. Pogreb je bil v sredo 18. aprila.

Koliko smete nesti čez mejo

Mešana italijansko - jugoslovanska komisija je na zadnjem sestanku v Vidmu uredila tudi vprašanje glede vrste in količine blaga, ki ga lastniki propustnic lahko prenašajo z enega na drugo področje. Med drugim bodo italijanski državljani, ki gredo s propustnico na jugoslovansko področje, lahko nesli s seboj naslednjo hrano: 1 kilogram kruha, pol kilograma mesa ali rib, 400 gr prekajenega mesa ali salame, 250 gr. masla ali sira, 1 kilogram in pol sadja ali zelenjave, 200 gr slaščič ali čokolade, 50 gr kave, 6 jajc, 1 liter vina ali 2 decilitra žganja, 500 gr testenin, riža ali ječmena.

Glede valute so se sporazumeli, da bo dovoljen prenos 3.500 din iz Jugoslavije in 7.000 lir iz Italije.

Posta UREDNIŠTVA

Petričič A. - BELFORT (Francija) - Prav lepa hvala za pozdrave in za naročnino. Oslej Vam bomo pošiljali list na novi naslov.

Ošnjak Virgilio - BRUXELLES (Belgija) - Vaše pismo smo prejeli, hvala. Veseli nas, da ste dobili novih naročnikov za naš list. Naročnino bodo lahko poravnali decembra meseca, ko bodo prišli domov na počitnice. Želimo Vam dosti sreče pri delu.

Tomasino G - CHARLEROI (Francija) - Sporočamo Vam, da je Vaša mati okrevala in da se je že vrnila iz bolnice. Želi, da bi ji kmalu pisali.

Novak Anton - ZURIGO (Švica) - Prejeli denar za naročnino in tudi sliko, najlepša hvala. Zaželjeno knjigo Vam bomo v kratkem poslali.

Špekonja A. - PODBONESEC - Vaša prošnja še ni rešena. Odpisali Vam bomo, čim bomo izvedeli kaj novega.

Ne sadite piškavega fižola

Piškavost fižola je velika nesreča za našega kmeta. To nesrečo bi pa lahko preprečili, če bi vsi kmetje sadili samo zdrav fižol, pridelek skrbno spravili, da ne bi ostal na njivi ali na fižolici noben strok in nobeno zrno in če bi takoj po spravitvi razkužili vsako zrnje. Če bi tako delali vsi, bi v par letih fižolar popolnoma izginil. Isto velja tudi za graharja, ki dela škodo grahu.

Gnoj in grojnica

V dobi suše, posebno v poletnih mesecih, je gnoj na marsikaterem gnojišču tako izsušen, da je slamnat. Gotovo je, da ne bo gnoj na tak način dobro zorel in da ne bo mnogo vreden. Vse drugače pa je z gnojem, če ga polivate z gnojnico iz greznice.

Če je kakšen večji naliv ali dalj časa trajajoče deževje, vidite marsikje, da so gnojne jame preveč polne in da gnojnica odteka in se izgublja brez vsake koristi. Ali je ne bi lahko pravočasno izvozili in polili po koruzi, po krompirju ali po travnikih?

Veha na vinski posodi

Veha na vinski posodi se muora spomladi, kar se začne kljet ugrjevati, malo buj rahlo zataknit. U gorki kljeti se vino raztegne an če ima u sodu premajhen prastor, muora ven. Če je sod močno zabit, se napravi u sodu velik pritisk, ki je lahko uržuh, de se sod razpoči. Zatuó muorate biti previdni, kar zatikate pomladi sod, pouan vina. Buojš je, de zgubite en liter vina, kakor pa cjeu hektoliter an še sod povarhu.

Sadno drevje v travi

Če raste sadno drevje v travi ne rodi obilno in tudi sad je bolj droben. Zato pa napredni sadjarji napravijo poseben kolobar okoli sadnega drevesa. Ta kolobar je vedno prost plevela in ko ga delajo, istočasno drevesu pognojijo. Če kakšno drevo zaostaja v rasti, mu še v juniju pognojijo z gnojnico ali apnenim nitratom ali pa s čilskim solitrom.

Drevo samo pove, kako naj gnojimo

Pomanjkanje dušika na sadnem drevju spoznamo po slabotnih poganjkih in po malih listih, ki so rumenozelene barve. Močno pomanjkanje dušika povzroča izostanek cvetenja.

Pomanjkanje kalija spoznamo po malih listih, slabem nastavku popja in slabi rastnosti drevesa. Pdi močnem pomanjkanju se prične listje zvijat in sušiti. Vrhovi poganjkov pričnejo odmirati.

Pomanjkanje fosforja ima za posledico violičastordečo barvo mladih listov, poganjki zgubljajo od spodaj liste, dočim ostanejo listi na vrhu pozno v jesen.

Ne utrjujmo kolov s kamenjem

Kolom pri ograjah in tudi tistim, ki so z drugim namenom zabiti v zemljo najbolj škoduje menjanje vlage s sušo, še posebej pa jim škoduje, če ima do njihovega dela v zemlji dostop zrak. Taki koli na mestu »med dnevom in nočjo« tik pod površjem zemlje kmalu odgnijejo.

Vpliv prekomerne moče in suše ter dostop zraka do kola v zemlji povečamo, če utrjujemo kole v zemlji s kamenjem. Med kamenjem se nabere več vlage, ki se počasi odtaka; čim pa pride suša, pa dobi do kolov dostop zrak.

Dalje bodo ostali koli trpežni, če jih ne obdamo s kamenjem, temveč zemljo okoli njih s primernim orodjem trdo zbijemo. Seveda je trpežnost kolov v zemlji odvisna tudi od impregniranja.

Žveplo je bolj važno kot modra galica

Oidij in peronospora, oba sta velika sovražnika vinske trte, v tem so si edini vsi vinogradniki. A naši kmetje se ne zavedajo, da pri nas povzroča oidij večjo škodo kot peronospora. Gnilo, nerazvito, razpokano in počrnelo grozdje je večinoma delo oidija.

Zato pa ni pravilno ravnanje naših vinogradnikov, da škropijo svoje trte z modro galico tudi šest in osemkrat, medtem ko mislijo, da zadostuje enkratno ali dvakratno žveplanje.

Saj mogoče bi tudi zadostovalo samo dvakratno žveplanje, če bi to izvršili v pravem času, kar pa se zgodi redkokdaj.

Prve dni maja bi moralo biti prvo žveplanje že opravljeno. Prvikrat je namreč treba žveplati čim so novi poganjki dolgi 5 centimetrov. Oidij prezimi namreč v popju in se razvija istočasno z razvojem poganjkov. Z žveplom ga je treba zadeti torej prej ko požene svoj micelpodgobje.

Medtem ko je za razvoj peronospore potrebna nekoliko višja toplota, ki ne pade ponoči izpod 9° C, začne napadati oidij že pri 6° C.

Vedeti je treba tudi, da so nekatere sorte bolj občutljive. Sem spadajo »zelena« (verduzzo), ki je bolj odporen, vse žlahtne sorte, posebno pa tokaj, malvazija, modra frankinja, sauvignon in druge.

Kdor prvič pravočasno zaščiti svoje trte z žveplom in onemogoča v začetku razvoj oidija, bo k večjemu moral žveplati še dvakrat in sicer po cvetenju in sredi junija.

Ali ste že pretočili vino

Vročina ne sme najti vina na drožeh, ker bi te lahko začele gniti in vino bi se dvignilo in tako bi namesto dobre kapljice imeli nič vredno kislico.

Zato takoj pretočite vino, če tega še niste napravili. Če je vino stanovitno, to se pravi čisto in če ne spremeni svoje barve na zraku, potem ga lahko pretočite z natego — pumpo; če pa ima vino kakšno napako, jo morate hitro popraviti.

V pretočeno vino denite kakšen preparat, ki bo deloval proti kisanju. Tisti preparati pa naj bodo sestavljeni samo na podlagi žvepla, črešlovine in citronove ali vinske kisline, ne pa na podlagi drugih sostanc, ki so zdravju vina škodljive.

Če nočete dodati vinu nobenih preparatov, potem pretočite vino v dobro zažveplan sod, ki pa ne sme biti zažveplan v mokrem stanju, ker drugače bi dobilo vino okus po gnilih jajcih.

Živina potrebuje zeleno krmo

Sedaj spomladi ne potrebuje živina zelene krme samo zato, ker so seniki prazni. Četudi bi bili še polni, ne bi zelena krma nič manj koristila. Žival jo potrebuje tako, kot potrebuje naše telo nekoliko sveže zelenjave.

Žival dobiva v zimskem času samo suho krmo, proti koncu zime včasih tudi dosti slame. Tako krmo žival nerada žre, a ne zato, ker je manj redilna, ampak zato, ker taka krma utrudi živalski organizem: napravi leno kri in tudi prebavni sokovi se polenijo.

Čim pa žival začne dobivati zeleno krmo, kar takoj oživi. Oči dobijo drugačen blesk, navadno tudi dlaka. Da pa zelena krma tekne, se kaj kmalu opazi tudi na oblikah: žival se v kratkem času zredi.

Najvažnejša pomladanska hrana je detelja inkarnatka (laška detelja, rusa trava). Te spomladi ni nikdar dovolj, ker jo kmetje premalo sejejo. Ta detelja je zelo redilna in tudi dobro raste v naših krajih.

Pri krmljenju pa morate paziti, da ne bi živali napadlo napenjanje, ki je radi nepazljivosti v tem času precej pogost pojav. Da ne bo napenjanja, ne smete krmiti ne ugrete in ne mokre sveže krme. Če pa bi žival kljub temu postala napeta, potem ravnajte z njo tako, kot smo že večkrat pisali.

Ravnanje z brejimi živalmi

Dostikrat se dogaja, da živali, ki so prav v času brejosti občutljive, vsled napačnega krmljenja ali zaradi nepravilnega ravnanja z njimi obolijo. Zaradi nevednosti, kdaj je treba poklicati živinozdravnika, lahko nastane velika škoda na zdravju živine ali pa žival celo pogine. Upoštevati je treba, da so domače živali, ki stoje večinoma v hlevu, proti boleznim neodporne. Dostikrat jih kmetje krmijo s hrano, ki ni dovolj redilna in ne vsebuje snovi, ki so za ohranitev zdravja neobhodno potrebne. Nekateri kmetje tudi dostikrat izkoriščajo živino preko mere in enostransko, kar seveda škoduje zdravju.

Krma mora biti za brejo živino zdrava in izbrana tako, da vsebuje vse snovi, ki so za mater in plod neobhodno potrebne. Vsebuje naj beljakovin, škroba in rudninskih snovi v zadostni meri. Tudi ne smejo manjkati vitamini, ki pospešujejo delovanje notranjih organov in žlez. Če primanjkuje teh snovi, tudi najboljša krma ne bo zalegla in živali bodo zbolele. Vitamine vsebujejo v zadostni meri vse vrste detelje in dobro sušeno sladko seno. Detelja in sladko seno sta za živino sploh najboljša krma. Kdor nima dovolj sena, naj si pomaga z dodatki kot so pesa, korenje, otrobi in klajno apno.

Kakor je važno, da krmimo brejo živino z zdravo in izdatno hrano, tako je treba tudi upoštevati, da more preobilna krma živalim škodovati. To velja posebno za svinje, ki se vsled preobilne krme zamastijo in potem nastopajo pri storitvi težave. Tudi kravam je treba dajati proti koncu brejosti nekoliko manj krme, kakor v času ko se molze. Dogodi se lahko, da se plod preveč razvije in potem se krava težko oteli.

Zelo važno je tudi zadostno gibanje živali. Če žival nima možnosti, da bi se gibala, ji zastaja krvni obtok, ji oslabijo mišice in taka žival je veliko bolj podvržena raznim boleznim. Tudi sam plod se pri gibanju pravilno naravna, tako da se ne pojavijo nepravilne lege, če se žival zadostno giblje. Vožnja z brejo kravo ali kobilo koristi. Lahko vozite z njimi skora do zadnjega, paziti pa morate, da jih ne pretegnete. Pri naprezanju je treba paziti, da ojnice ne udarjajo po trebuhu.

Hlev naj bo zračen, dovolj svetel in suh. Paziti morate, da se v hlevu ne nabira sopara in tudi ni dobro, da so v istem hlevu konji, krave in prašiči. Bolezni se posebno rade prenašajo od svinj na govejo živino in obratno. Ležišče brejih krav naj ne bo preveč nagnjeno nazaj.

Pri dobrih molznih kravah, ki jih preveč krmite in ki stalno stoje v hlevu in se ne gibljejo zadosti, se dogaja, da vime pred telitvijo hudo nabrekne. Včasih se pokaže tudi oteklina, ki sega pod trebuh. V takih primerih pustite kravo na prosto, da se razgiblje in ji tudi zmanjšajte obrok krme. Molsti pa krave pred telitvijo ne smete, ker lahko povzroči prerano telitev.

Ponekod imajo živinorejci navado, da po telitvi izmolzejo prvo mleko (mlezivo), preden spustijo telička h kravi. To je napačno in škoduje teletu, ker mu jemlje snovi, ki so novorojenemu mladiču neobhodno potrebne. V materinem telesu se namreč nabere teletu v črevih nekakšna smola, ki povzroča zaprtje. Mlezivo pa deluje kot čistilo teletovega črevesja in odpravlja zaprtje.

Dajte krompirju dušika

Nekateri naši kmetje gnojijo navrhno krompirju z dušičnatimi umetnimi gnojili. To je prav. Vedeti pa morate, da bodo debeli krompirji pod zemljo samo pri tistih grmih, ki so imeli močno razvito krompirjevico, to je zelene dele nad zemljo. Snov, ki debeli krompir, to je škrob, se nabira samo v zelenih delih rastline in potem potuje iz listov v stebla, po steblu pa steblu pa v zemljo do korenskih poganjkov, na katerih se razvijajo krompirjevi gomolji.

Ker dušičnata gnojila podpirajo predvsem razvoj zelenih delov rastline, zato je dušično gnojilo zelo priporočljivo, če hočete pridelati mnogo krompirja.

Katera dušičnata gnojila so priporočljiva? Naši kmetje jih po večini imenujejo vsa »amonijak«. Dušičnatih gnojih je namreč več in za navrhno gnojenje, ko krompir že raste, so priporočljiva tri, in sicer apneni nitrat (nitrato di calcio), čilski soliter (nitrato di soda) in amonijev nitrat (nitrato ammonico). Na vsakih 100 kvadratnih metrov raztrosite po en kg enega od zgornjih gnojil.

Kdaj gnojimo? Vsak kmet rad vidi, da krompir raste hitro, da je že takoj ob začetku močan, da so grmi dobro razviti. Zato pa je treba narditi navrhno gnojenje čimpreje. Najboljše je, da raztrosite umetno gnojilo okoli grmov pred pletvijo. Če gnojite pozneje, to je pred ali ob osipanju, učinkuje umetno gnojilo prepozno: krompir ostane dolgo zelen in zato je pozen.

Posebno letos se priporoča navrhno gnojenje z dušičnatimi gnojili, ker je krompir precej zaostal zaradi slabe pomladi in ker je bil pozno vsajen.

ZA NAŠE gospodinje

Nekaj nasvetov

Če želite, da bi riž pri kuhanju ostal snežno bel, odcedite vanj nekaj kapljic limonovega soka.

Osušeno pasto za čevlje postavite na ne prevroč štedilnik, ji dolijte nekaj kapljic surovega mleka, nato pa dobro premešajte in pasta bo spet uporabna.

Kosti sežgite in stolčite v prah. Kadar presajate rože v loncih, ga zmešajte k zemlji namesto gnojila.

Beljak račjega jajca ne morete stepsti v sneg. Zato ga morate zmešati z beljakom kokošjih jajc.

Trde zamaške zmehčajte v suhi vročini, ne pa v vroči vodi.

Tesne in škripajoče čevlje zavijte v mokro cunjo in jih tako pustite čez noč. Tako se čevlji raztegnejo in ne škripljejo več.

Ogledala ne smete nikdar postaviti na mesto, kamor sije sonce. Sončni žarki povzročijo na živosrebrni oblogi motne madeže.

Rožaste in barvaste poletne obleke lepo operete v vodi, s katero ste poparili pšenične otrobe. Vodo morate precediti.

Rjavi čevlji bodo ostali vedno lepi, če jih namesto s krtačo čistite s cunjo. Z njo jih morate močno drgniti, tako da na čevljih ne ostaja odvečna pasta in umazanija.

10.

ANTON INGOLIČ DEČEK Z DVEMA IMENOMA

»Na svidenje! Na svidenje!«

Jadra so se napela. Šele ko je bila jadrnica daleč na odprtem morju, je mladenič popustil vrv, da je jadrnica spet počasi drsela po rahlo vzvalovani morski gladini, ki se je bleščala v soncu.

»Se rad voziš z jadrnico?« je vprašal čez čas.

»Rad, zelo rad!« je odvrnil Janko.

»Hočeš krmariti?«

Janko je odgovoril zgolj z očmi.

Mladenič mu je prepustil krmilo, sam pa vzel fotografski aparat in stopil k jamboru.

»Hočeš, da te slikam?«

Janko se je ves srečen smehljal v fotografski aparat.

»Znaš ravnati tudi z jadri?« je vprašal mladenič, ko je napravil nekaj posnetkov.

»Slabo.«

»Hočeš, da te naučim?«

»Prosim!«

Janko je začel loviti veter. To ni bilo tako enostavno, kot krmariti, a zato lepše, zanimivejše. Seveda tudi zdaj ni šlo brez slikanja.

Mladenič je bil bolj in bolj zgovoren. Ker je govoril s tujim naglasom, je Janko sklepal, da je prišel od daleč. A bil je tako ljubezniv in domač, da ga to ni motilo.

»Ste mornar?« ga je slednjič vprašal.

»Ne, novinar sem. Pišem v časopise.«

»Novinar?«

»In ti si Kurt Groth, kajne?« je vprašal novinar naravnost.

»Da,« je pritrdil Janko. Takoj nato pa se je začudil: »Od kod veste, da sem Kurt Groth?«

»Še marsikaj vem!« Novinar ga je pogledal pomenljivo. »Marsikaj, česar niti ti ne veš.«

»Česar niti jaz ne vem?«

»Ne vem samo tega, da si rojen v Jugoslaviji in da Grothovi, pri katerih živiš, niso tvoji pravi starši, vem tudi, kako si prišel v Nemčijo.«

Janko se je čudil bolj in bolj.

»Ste iz Jugoslavije?«

»Da, od tam sem. Pišem se Lojze Perko. Pred nekaj dnevi sem bil na tvojem rojstnem domu.«

»Na mojem rojstnem domu?«

Janko je pozabil na jadrnico in morje, nepremično je strmel v prijaznega Perka.

Perko je segel v aktovko, vzel iz nje nekaj slik in pokazal Janku prvo sliko. »Poznaš tole hišo?«

Janko je zagledal sliko tiste hiše, ki jo je že videl v očetovem albumu in ki se mu je bila tisti večer prikazala v spominu.

»To je moja rojstna hiša!« je zaklical.

Perko je pokazal naslednjo sliko.

»In kdo je to?«

Janko je razširil oči.

»Moj oče!« je kriknil.

»In to?«

»To... to...«

Ali ni to žena, ki...

»Mati! Moja mati!« je kriknil ves iz sebe.

»Kaj veš o očetu in materi?«

»Oče je padel med vojno, pravzaprav ujeli so ga in potem ustrelili,« je odvrnil Janko, ne da bi odtrgal pogled od slik.

»Kje si to izvedel?« se je začudil Perko.

»Očeta sem videl na sliki. Videl sem tudi našo hišo, ko je gorela.«

»Kaj pa veš omateri?«

Umrla je v taborišču.«

»Kdo ti je to povedal?«

»Mati!« Kot da hoče odgovoriti določneje, je pokazal z roko proti ribiški vasici in dostavil: »Mati tam v vasi.«

»Že tri dni te iščem,« je spregovoril Perko po kratkem molku. »Tvoji tovariši v Heimdorfu so vedeli le, da si odšel s krušno materjo pa s Hildo in Maksom na morje, niso pa vedeli kam. Moral sem v Kassel, kjer sem po ovinkih izvedel, kje sta Hilda in Maks.«

»Zakaj me iščete?«

»Da te vprašam, ali res nočeš domov.«

»Kam?« je vzkliknil Janko osuplo.

»V tole hišo sredi sadovnjakov, kjer zdaj zore jabolka in hruške, pod planine, kjer šume temni smrekovi gozdovi...«

»Naj zapustim mater, svojo drugo mater?«

»Ali bi zapustil svojo drugo, krušno mater, če bi živela tvoja prva, prava mati?« je vprašal Perko s poudarkom.

Janko je izpustil slike in se počasi dvignil, nepremično zroč v Perkov obetajoči obraz.

»To se pravi...«

»Da,« je pokimal Perko. »Tvoja mati, tvoja prava mati še živi. Leta in leta te je iskala, šele pred kratkim je izvedela zate.«

»Moja mati živi?! Živi?! Živi?! je ponavljal Janko z drhtečim glasom.

»Zahtevala je, da te tvoji redniki vrnejo, a sodišče je njeno prošnjo zavrnilo. Ali ničesar ne veš o tem?«

Janko je odkimal.

»Zoper krivično sodbo je mati vložila pritožbo. Zahteva ponovno razpravo, zahteva, da te tvoji redniki čimprej vrnejo njej.«

Iz aktovke je potegnil šop časopisov.

»Poglej, celo nemški časopisi pišejo o tem!«

Pred Jankom so zaplesale črke in slike. Šele čez čas je iz črk razbral svoje ime, ime svoje prve in druge matere in svojega prvega in drugega očeta...

»Jaz torej nisem Kurt Groth, marveč Janko Slap...«

»Janko Slapnik,« mu je pomagal Perko.

»Janko... Janko...« je Janko nenadoma oživel. »To ime sem že slišal... Da, da, tako me je klicala mati, ko so me vojaki odnesli v sadovnjak. ‚Janko! Janko'!« Z olajšanjem je ponovil: »Janko, Janko!«

»Preden sem se odpravil v Nemčijo,«

Volk z železno glavo

Živel je pastir. Nekoč, ko je čuval ovce, pride iz gozda volk z železno glavo in mu pravi: »Zdaj te, Peter pojem!«

Peter ga začne prositi: »Nikar, stric, nikar zdaj! Počakaj, da se oženim. Tedaj pridi na svatbo pa me pojej!«

Volk privoli v to. Upal je, da bo dobil na svatbi poleg pastirja še koga. Ko pride ženitev, je pastir že pozabil na volka. Ali ko so se peljali svatje z nevesto na vozovih mimo gozda, stopi pred nje volk z železno glavo in zakliče: »Stopi, Peter, z voza, da te pojem!«

A naš Peter, samo da bi rešil svate, skoči z voza in beži, volk pa za njim. Peter beži in beži, med begom se ozre, volk mu je za petami. Tako je bežal do večera. Na noč zapazi pred seboj hišo in plane vanjo. Tam opazi ženo, ki grebe z golimi rokami po žareči peči. To je bila Sončeva mati. Peter hitro odreže kos svoje obleke ter ji ovije roke, a Sončeva mati ga vpraša: »Kako si prišel ti sem, zlata dušica?«

»Prignala me je nesreča, mati! Glej, preganja me volk z železno glavo, pa sem se zatekel sem.«

Žena mu da večerjo in nato ležeta spat.

Zjutraj hoče Peter oditi. Pred odhodom mu podari Sončeva mati rdeč robec ter mu pravi: »Glej, Peter, ta robec! Ko prideš do vode, zamahni z robcem preko nje in voda se bo razdelila, da greš na drugo stran kakor po suhem. Tedaj zamahni zopet z robcem in voda se zapre. Tako stori tudi, ako prideš do gozda!«

On se ji lepo zahvali in odide. Ali kakor hitro je zapustil hišo, glej spet volka z železno glavo, ki teče za njim, a Peter beži in beži. Tako priteče do vode. Zamahne preko vode z rdečim robcem, ki mu ga je dala Sončeva mati, voda se razdeli in on gre na drugo stran kakor po suhem. Zopet zamahne z robcem preko vode,, voda se zapre in volk ostane na drugi strani. Peter gre dalje, a volk skoči v vodo, jo preplava ter jo ubere za Petrom. Petru zopet ne preostane nič drugega, kakor da beži. Skoraj bi ga bil volk že dohitel, ko zapazi pred seboj hišo in plane vanjo. V njej sedi Lunina mati.

»Dober večer, Lunina mati!« pravi Peter in ji poljubi roke.

»Dober večer, zlata dušica! Kaj bo dobrega?«

»Ej, nič dobrega, mati!« odgovori Peter. »Glej, preganja me volk z železno glavo, pa sem pribežal v tvoj dom.«

Žena mu da večerjo in nato ležeta spat.

Ko se je Peter drugo jutro odpravljal, mu da Lunina mati hlebčič kruha in pravi:

»Vzemi ta hlebčič in kadar boš v stiski, ga položi pod glavo, ko ležeš spat, in videl boš, kaj se bo zgodilo!«

Peter se ji zahvali in odide. Ali kakor hitro zapusti hišo, ga že čaka volk z železno glavo in jo ubere za njim. In kaj je preostalo Petru drugega, kot da beži, Peter beži in beži, volk pa za njim. Skoraj bi ga bil že dohitel, ko priteče Peter do gostega gozda. Zamahne z robcem, drevesa se razmaknejo in on plane v gozd med drevje. Zopet zamahne z robcem in gozd se tako zapre, da bi ne mogla skozenj niti mravlja. A volk ima železno glavo, železne čeljusti in železne zobe ter začne gristi drevesa. Gloda in drobi, da lete vsenaokrog iveri. Gozd je bil velik, a volk pregrize in podre prva drevesa ter vdre v gozd.

Ko pride Peter na sredo gozda, položi pod glavo hlebček in leže spat. Ko se zjutraj zbudi, vidi pred seboj čudo: okrog njega stoje tri zveri — lev, medved in ris, ga gledajo in mahajo z repi. Peter razlomi hlebček na troje ter jim ga da.

A volk z železno glavo je vso noč grizel gozd, še malo, pa ga vsega podre. Tedaj zamahne Peter z robcem proti drugi strani gozda, drevesa se razmaknejo in Peter zbeži s svojimi spremljevalci na plano, zopet zamahne z robcem in zapre volka v gozd. Zdaj odide s svojimi tremi tovariši domov.

Na poti ga dohiti pri neki hišici noč. Peter vstopi, na klopi ob peči sedi žena.

»Dober večer, mati!«

»Bog ti daj dobro! Odkod ti, Peter?«

»Glej, mati, preganja me volk z železno glavo,« odgovori Peter, ki ne ve, da je to mati volka z železno glavo. Pove ji vse, kakor se mu je zgodilo, končno pa reče: »In tako sem ga zaprl v tisti veliki gozd.«

Volkova mati se dela nevedno in pravi:

»Ali bi ostal, Peter, pri meni za pastirja? Moj pastir je odšel in zdaj nimam nikogar, ki bi mi čuval ovce.«

Peter ni hotel o tem nič slišati. Pravi, da se mu toži po domu, kjer je zapustil ženo komaj poročeno. Ker pa ženska le tišči vanj in mu obeta dobro plačo, naposled le privoli in se pogodita.

Preden odide spat, mu reče volkova mati: »Daj, Peter, ta rdeči robec meni, da ti ga shranim, sicer ga izgubiš.«

Peter se brani, ker ga pa nadleguje prav po cigansko, ga izroči. Ko Peter zaspi, se splazi ona iz hiše na tihem v gozd in izpusti sina.

Peter odžene drugo jutro ovce na pašo, volk pa se začne dogovarjati s svojo materjo, kako bi prišel do njegove glave. Naravnost ne sme več navaliti nanj, ker ga čuvajo njegovi trije prijatelji.

»Veš,« pravi volk svoji materi, »tam, kjer bo jutri molzel ovce, mi izkoplji veliko jamo in jo pokrij z deskami. Jaz se skrijem v jamo, in ko bo začel molsti, skočim iz jame ter ga pojem.«

Rečeno — storjeno! Izkopala je jamo, jo pokrila z deskami in volk se je skril vanjo.

Ali ko je molzel Peter ovce, ležejo njegovi spremljevalci prav na deske, in tako ni mogel volk ničesar storiti.

Ko Peter z ovcami zopet odide, se splazi volk z železno glavo iz jame in reče svoji materi: »Že davno bi bil moj, ali bojim se zveri, da mi ne ustrojijo kožuha. Ali veš kaj, mati, ko odide jutri zopet na pašo, ga pregovori, da jih pusti pri tebi. Ko jih zapreš, bom z lahkoto opravil z njim.«

Drugo jutro se Peter odpravlja na pašo, volkova mati pa ga začne nagovarjati, naj pusti živali doma. Obeta mu, da jih bo dobro nakrmila. Peter noče o tem nič slišati. Ker pa ona le moleduje in ga prepričuje kakor ciganka, ga končno premoti. Ona jih nakrmi in nato zapre.

Tedaj jo ubere volk z železno glavo naravnost za Petrom. Peter ga opazi že od daleč in zbeži v gozd, kjer spleza na drevo. Ali volk mu je bil že za petami in začel je gristi drevo. Ko ga že precej zgrize, zakliče Petru: »Pridi dol, Peter, da te pojem!«

Ko Peter spozna, da bo volk pregrizel drevo, sname z noge opanko, jo vrže volku in reče: »Tu imaš, stričk, mojo opanko in jo grizi, dokler ne zakričim, da me bo slišal vez gozd in ptice v gori.«

In zakričal je na vse grlo.

To je čul ris in rekel levu in medvedu:

»Meni se zdi, kakor bi kričal naš gospodar!«

»Pojdi, pojdi!« odgovorita lev in medved. »Najedel si se in zdaj se ti sanja!«

Medtem je volk zgrizel opanko in zaklical: »Splezaj, Peter, z drevesa, da te pojem!«

A Peter vrže z drevesa še drugo opanko: »Na, stričk, glodaj, dokler ne zakličem še enkrat. Naj čuje ves gozd in vsaka ptica, da bom poginil!«

In zakriči še enkrat.

Nato pravi medved: »Tudi meni se zdi, da kliče naš gospodar!«

»Pojdi, pojdi!« pravi lev. »Preveč si se najedel in zdaj se ti blede.«

Volk zgrize tudi drugo opanko. Tedaj mu vrže Peter klobuk ter zakriči tretjič.

Zdaj ga čuje tudi lev in pravi: »Resnično, naš gospodar kliče!«

Vsi trije skočijo pokonci, da bi odšli gospodarju na pomoč, ali vrata so bila zaklenjena. Tedaj prekopljejo zid in zdrve v smer, odkoder so čuli glas. Ko pritečejo tja, je stalo drevo le še na tanki letvici in le malo je še manjkalo, pa bi se podrlo. Hitro planejo na volka z železno glavo in ga raztrgajo na drobne kosce.

Tedaj spleza Peter z drevesa, odide v kočo ter naščuje na babo svoje zveri, da raztrgajo tudi njo. Potem začne iskati po koči svoj robec in ga najde skritega med številnim blagom. Blago natovori na osla, zbere ovce in odide s svojimi prijatelji domov.

Tam je živel potem srečno in zadovoljno s svojo mlado ženo.

CVETKO GOLAR:

PTIČJA SVATBA

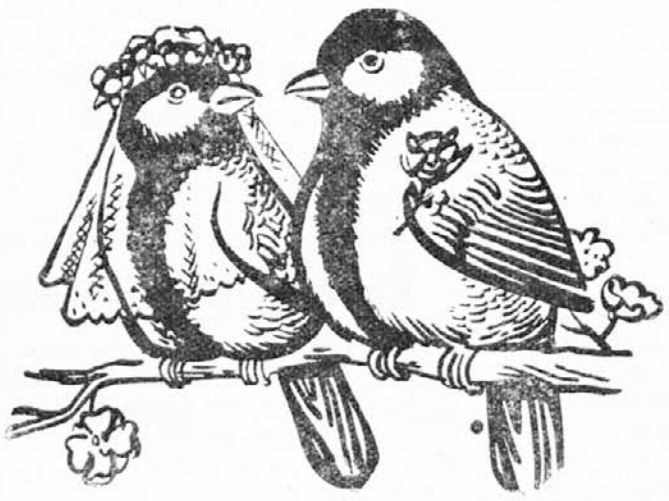

Sinica se drobna
je v gaju možila
in ženina z glaskom
veselim vabila:

»Ci-fuj, kdo popelje
z menoj se k poroki
v svilenem kožuščku
na topol visoki?

Prinesla bom dote
mu v hišo obilo:
konopelj in jedrc
veliko število.«

Prižgolel je snubec
k nevestici zali:
»Ci-fuj, bi li meni
ročico podali?«

»Ci-ci, pa zakaj ne,
saj snubec košat si!«
»Le k nama na svatbo,
ve sestre in bratci!«

V kožuščkih rdečih
in v svili in cvetju
so rajali ptički
v veselem objetju.

Penica družica
bila je nevesti,
kraljiček bil striček
in godec je zvesti.

Koline so jedli,
medico so pili,
čez tri dni veselo
šele se ločili.

IVAN CANKAR:

Moje življenje

Spomnim se na stari dom, na zgodnjo mladost, na to prelepo, vso s svetlimi sanjami prepreženo; in takoj se zmislim na peč. Bila mi je visoka in obširna planjava, bila mi je zavetišče v samotnih otroških sanjah.

Kako da je bilo ob mojem rojstvu, se ne spominjam več. Mati mi je pravila, da sem imel koj dolge lase in da mi jih je na temenu zvezala v šop, tako da sem bil podoben kitajskemu vojščaku. Sedel sem čopast na peči in sem cuzal palec svoje desne roke, dokler mi ga niso obvezali z debelo cunjo.

Prve svoje nauke sem služil v slavni enajsti šoli pod mostom na Vrhniki. Tam smo lovili kapeljne, ki smo jih, nedolžne živalce, za silo spekli ter pojedli z glavo in repom. So pa v enajsti šoli še druge učenosti. Z mosta, iz krčme, od koder koli prilete v Ljubljanico različne važne reči: razbiti lonci, rjasti lijaki, ponve brez ročaja — sploh reči, ki jih mlad učenjak ne sme in ne more prezreti. Zavihali smo si hlače do kraja ter smo se napotili v obljubljeno deželo. Tista obljubljena dežela pa je nekoč narasla in je odnesla moje hlače, ko sem bil ravno jaz v njih. Zdelo se mi je, da jaham na vodi in da se nebo vrti v sijajnem kolobarju. Iz teh lepih sanj me je vzdramil krčmarjev hlapec, ki me je za lase in ušesa privlekel na breg.

Preden so me, nedolžnega človeka, gnali v pusto šolo na Hrib, mi je oče napravil lepo, novo, črno obleko. Brat Jože me je vodil za roko. Tam pod Hribom pa je bil most in sredi tega mostu je bila velika luža in v tisto lužo sem padel; kar na obraz. In brat Jože je rekel, da nikoli ne bom učenjak.

ALOJZ GRADNIK:

Padaj, padaj rosica

Padaj, padaj rósica
na to črno zemljico,
da jo danes zorjemo ,
jutri pa posejemo
z rúmeno pšeničico,
v letu jo požanjemo,
v snope jo povežemo,
s cepci jo omlatimo,
zrnje v mlin zapeljemo,
v belo moko zmeljemo,
hlebce bele spečemo
in tako porečemo:
Zrnje to vidva sta dala,
dežek, sonček, hvala, hvala!

Odgovorni urednik: *Tedoldi Vojmir*
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

je spregovoril Perko čez čas, »sem govoril s tvojo materjo. Toplo te pozdravlja in te prosi, da se vrneš. Vse je pripravljeno za tvojo vrnitev.«

Klici otrok z obale so Janka zdramili iz zamaknjenosti.

Ozrl se je naokoli. Tam je obala s Hildo, Maksom in ostalimi, pa tudi z materjo, z drugo materjo, Da bi jo zapustil, zapustil teto Berto pa Hildo in Maksa?

Stisnilo ga je pri srcu.

»Zapeljite k obali!« je zaprosil.

»Se boš vrnil k materi?«

»K obali, k obali!« je kriknil Janko.

Perko je zajadral k obali.

»Čuj, Janko...«

A Janko ni več poslušal Perka, še preden je jadrnica zavila v zaliv, se je vrgel v vodo in zaplaval proti bregu.

Čeprav so ga tovariši zadrževali, čeprav je Hilda silila vanj, zakaj je tako nanagloma zapustil jadrnico, se ni ustavil, niti ni odgovoril, hitel je naravnost proti ribiški hišici.

Kaj hoče pri materi? se je nenadoma vprašal, ko je zagledal okno njune sobe. Utajila mu je pravo mater, dejala je, da je umrla; ničesar mu ni povedala o očetu, o...

S široko odprtimi očmi, v katere so silile solze, se je nekaj časa oziral v okno, ki je bilo zavešeno z belo platneno zavesa, potem pa zbežal nazaj proti morju, vendar ne proti zalivu, marveč v nasprotno smer, izven vasi. Daleč od zadnje hiše je zasopel sedel na obalo.

Zmeden, pretresen od vsega, kar je izvedel, je kot brez misli strmel v morje, ki se je širilo pred njim daleč tja do obzorja in nenehno valovilo. Pljusnil je val ob obrežje, se razpršil, a že je prihitel za njim drugi. Tam dalje se je pripravljal tretji, še nekje dalje je vstajal iz globine četrti. Drug za drugim so prihiteli sem k obali, kjer so se drug za drugim razpršili.

Če je pomislil na prvo mater, se mu je pokazala druga, ko je razmišljal o drugi, je videl pred seboj prvo. Obe sta bili ljubeznivi, dobri in tako podobni druga drugi, da ju je komajda ločil.

Ni dolgo vzdržal sam. Nenadoma se je dvignil in odhitel nazaj proti vasi. Sam ni vedel, ali naj gre k materi ali naj poišče novinarja. Čutil je, da mora najti nekoga, ki mu bo pomagal iz stiske.

Tik pred vasjo ga je prestregla Grothova.

»Kurt!«

Janko je obstal kot zadet.

»Mati...«

»Vem, vse vem,« je dejala Grothova z žalostnim, obupanim glasom.

Janko se je zastrmel vanjo.

»Pravkar me je obiskal novinar in mi povedal, da je govoril s teboj, da...«

Prijela ga je za roko. Tako brez moči je bil, da se je dal brez odpora voditi njeni roki. Molče sta stopala ob obali. Šele daleč izven vasi sta sedla na kamnito ploščo.

»Vsega niti jaz nisem vedela,« je spregovorila Grothova čez čas. »Nisem vedela, da tvoja prava mati še živi. Ne bi te bila vzela, če ne bi bila prepričana, da nimaš ne očeta in ne matere. Sicer pa vsa leta ni nihče vprašal po tebi.« Zazrla se je v valujoče morje. »Ko sem izvedela, da tvoja prava mati živi in da te terja nazaj,« je nadaljevala, »sem bila preveč zmedena, da bi ti bila mogla reči besedico. Tudi sem se preveč bala zate. Zato sem te poslala v Kassel, zato smo prišli sem na morje.« Objela je Janka in ga privila k sebi. »Ne hodi nikamor! V Tentschachu bi bil tujec, tam nikogar ne poznaš, niti matere. Tu pa imaš mene, imaš očeta, ki je sicer trd človek, a te ima rad, imaš teto, Hildo in Maksa, šolske tovariše, vse imaš, kar želiš. Če odideš, bom dneve in dneve sama, bom...«

Janko se je ozrl v njene oči.

Ali bi jo mogel zapustiti? Bi res mogel v neznan kraj, med ljudi, ki jih ne bi razumel in oni ne bi razumeli njega? Je še kje na svetu boljša mati? Ovil ji je roke okoli vratu.

»Mati, moja mati!«

Grothova ga je še tesneje privila k sebi.

Grothova ga je še tesneje privila k sebi.

»Kurt, moj Kurt!«

Morje pa je še nadalje butalo ob obalo, na kateri je žena, ki ni bila mati, a je imela materinsko srce, objemala dečka, ki je imel dve materi, pa je bil kljub temu sirota, saj ni vedel, ali naj ostane pri tej, ki je zadnja leta skrbela zanj, ali naj se vrne k oni, ki ga je naučila prvih besed in prvih korakov in ki jo je poznal le po spominu in sliki.

9. Srečanje obeh mater

Nekaj dni potem, ko so slovenski, a tudi ostali jugoslovanski in celo nekateri inozemski časopisi objavili razgovor novinarja Lojza Perka z ugrabljenim Jankom in slike na jadrnici ter nove podatke o bivšem esesovcu Fritzu Grothu, sta se Jankova mati in njen zagovornik dr. Metod Mravljak odpeljala z brzovlakom v Nemčijo na obnovo procesa.

Ko sta bila onstran jugoslovansko-avstrijske meje, je Ana znova začela pogovor o tem, kar ji je težilo srce.

»Ali ne bo vse zaman?« je zavzdihnila. »Sodniki bodo potrdili prvo sodbo in vrnila se bom brez Janka.«

Dr. Metod Mravljak je bil drugačnega mnenja.

»Že dejstvo, da so privolili v obnovo procesa,« je rekel, »pomeni, da so popustili. Morali so. Ste videli, kako se je dvignila vsa Slovenija, vsa Jugoslavija zoper krivično sodbo?«

(Nadaljevanje sledi)